

Būvprojekti un AUTORTIESĪBAS – kas jāņem vērā

Pasūtītājiem varētu šķist, ka autortiesības ir nenozīmīgs blakus aspekts būvniecībā, jo parasti vairāk koncentrējas uz būvniecības tehnisko pusī, proti, ēkas celšanu. Slēdzot projektēšanas līgumu, visupirms tajos paredz izstrādājamo projektēšanas apjomu, termiņus un samaksu. Taču ļoti svarīgs aspekts ir arī autortiesības.

„Tas, ko vērojam savā praksē – autortiesības bieži paliek fonā un tiek aizmirstas. Ik gadus redzam vairākas situācijas, kurās saduras pasūtītāju un projektētāju intereses tieši autortiesību aspektā,” vebinārā „Aktuālais būvniecība” uzsvēra **DACE SILAVA-TOMSONE**, zvērinātu advokātu biroja **COBALT** vadošā partnere, nekustamo īpašumu un būvniecības prakses grupas vadītāja.

Kas ir autortiesību objekti? Tie ir celtņu, būvju, arhitektūras darbu skices, meti, projekti, celtņu un būvju risinājumi, citi arhitektūras darinājumi, pilsētbūvniecības darbi, dārzu un parku projekti un risinājumi, kā arī pilnīgi vai daļēji uzceltas būves un realizētie pilsētbūvniecības vai ainavu objekti.

Autortiesību veidi

Veabinārā zvērināta advokāte atgādināja, ka pastāv divi autortiesību veidi:

- **MANTISKĀS AUTORTIESĪBAS** – tās projekta autors var atsavināt vai atlaut darbu izmantot kādai trešajai personai, pamatojoties uz licenci vai licences līgumu;
- **PERSONISKĀS AUTORTIESĪBAS** – tās ir neatsavinnāmas tiesības, kuras atsavināt par labu trešajai personai liedz likums. Ja noslēgts šāds līgums, tad līguma noteikumi par personisko autortiesību atsavināšanu nebūs spēkā. Būvniecības kontekstā visbūtiskākās mantiskās autortiesības jeb izņēmuma tiesības ir trīs:

- publicēt darbu – kas ietver arhitektūras darba celtniecību;
- izplatīt darbu – objekta oriģināls vai kopija tiek pārdota vai citādi atsavināta;
- pārveidot darbu.

Autortiesību likums paredz, ka autoram ir tiesības izmantot savu darbu jebkādā veidā, atlaut vai aizliegt tā izmantošanu, saņemt atlīdzību par atlauju izmantot savu darbu un par darba izmantošanu.

Ko ietver personiskās autortiesības

Domājot par personiskajām autortiesībām, svarīgi ir uzsvērt,

ka autors vienmēr ir fiziska persona, proti, **jebkurš ar autortiesībām aizsargāts darbs sasaistāms ar cilvēku, kurš ir radījis konkrēto darbu.**

Personiskās autortiesības, kas ir visbūtiskākās būvniecības kontekstā, ietver:

- autorību – tiesības tikt atzītam par autoru;
- darba atsaukšanu – tiesības pieprasīt, lai darba izmantošana tiek pārtraukta, ar noteikumu, ka autors sedz zaudējumus, kas pārtraukšanas dēļ radušies izmantotājam;
- darba neaizskaramību – tiesības atļaut vai aizliegt izdarīt jebkādus pārveidojumus, grozījumus un papildinājumus gan pašā darbā, gan tā nosaukumā;
- pretdarbību (arī uz vienpusēju atkāpšanos no līguma, neatlīdzinot zaudējumus) jebkurai savai darba izkroplošanai, sagrozīšanai vai citādai pārveidošanai, kā arī tādai autora tiesību aizskaršanai, kas var kaitēt autora godam vai cieņai.

Pretruna starp mantiskajām un personiskajām tiesībām

„Raugoties uz personisko autortiesību saturu uzskaitījumu, redzam, ka nosacīti izveidojas pretruna starp mantiskajām un

